

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Aleše Nezdařila a soudkyně JUDr. Blanky Trávníkové a Mgr. Markéty Jiráskové ve věci

žalobce: **Legerova 48, s.r.o.**, IČO: 25647164,
se sídlem Praha 2, Legerova 356/48,
zastoupen Mgr. Matoušem Vrběckým, advokátem,
Praha 1, Tomášská 25/6,

proti
žalovanému: **Dopravní podnik hlavního města Prahy, a. s.**, IČO: 00005886,
se sídlem Praha 9, Sokolovská 42/217,
zastoupen JUDr. Lenkou Příkazskou, advokátkou,
Praha 1, Vodičkova 710/31,

o zaplacení částky 834 951 Kč s příslušenstvím,

k odvolání žalovaného proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 25. května 2021, č. j. 60 C 204/2018-173,

takto:

Rozsudek soudu I. stupně **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu ke k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným mezitímním rozsudkem rozhodl soud I. stupně, že základ žalobního nároku je po právu (výrok I.). Současně rozhodl, že o výši nároku a o nákladech řízení bude rozhodnuto až v rozsudku konečném (výrok II.). V odůvodnění rozhodnutí soud I. stupně uvedl, že se žalobce proti žalovanému domáhá vydání bezdůvodného obohacení za užívání nebytových (provozních) prostor v domě č. p. 356 v Legerově ulici v Praze 2, katastrální území Vinohrady. Žalovaný má v nebytových prostorách v prvním nadzemním podlaží a prvním podzemním podlaží budovy, která je ve vlastnictví žalobce, umístěn nouzový východ z nástupiště metra I. P. Pavlova, který má sloužit jako únikový východ pro cestující. Nebytové prostory o výměře 45,4 m² užívá žalovaný již od sedmdesátých let dvacátého století, přičemž za toto užívání žalobci coby současnému vlastníkovi nic neplatí, stejně jako nic neplatil jeho právním předchůdcům.
2. Soud I. stupně vyšel ze zjištění, že pozemek parc. č. 296, jehož součástí je budova č. p. 356, vše v kat. území Vinohrady, obec Praha (dále jen předmětné nemovitosti) je ve vlastnictví žalobce. Žalobce nabyl vlastnické právo k uvedeným nemovitostem na základě kupní smlouvy ze dne 10. 9. 1998. Dále soud I. stupně zjistil, že v předmětném domě probíhaly od června 1972 stavební práce v souvislosti s výstavbou trasy C pražského metra. Dne 8. 9. 1971 bylo vydáno stavební povolení pro úpravy suterénu domu, jehož součástí bylo vybudování nouzového schodiště z nástupiště ve stanici I. P. Pavlova do Legerovy ulice. Stavba byla předána uživateli (tehdejší OPBH Praha 2) dne 18. 4. 1974. Dne 31. 1. 1975 vydal příslušný správní úřad souhlas k zahájení trvalého provozu linky metra na trase „C“. Výše uvedené prostory o výměře 45,4 m² v domě žalobce jsou v tomto dokumentu zmiňovány jako úniková cesta z nástupiště stanice I. P. Pavlova. Kolaudační prohlídka byla provedena, právní moc na kolaudačním rozhodnutí však nebyla podle soudu I. stupně vyznačena, resp. tuto skutečnost nebylo možno ověřit, neboť dokumenty týkající se stavby byly zničeny při povodních v roce 2002.

Shodu s prvopisem potvrzuje E.B.

3. Soud I. stupně současně zjistil, že předmětný dům s pozemkem byl vydán v restitucích dne 4. 9. 1991 oprávněné osobě, kterou byl Ing. P. B.. K vydání došlo na základě řádné dohody o vydání věci podle zák. č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, přičemž vydávající (předávající organizací) byl Obvodní podnik bytového hospodářství v Praze 2 (dále jen OPBH Praha 2). Žalobce nabyl předmětné nemovitosti dne 10. 9. 1998 na základě kupní smlouvy, sjednané mezi Ing. P. B. jako prodávajícím a obchodní společností Legerova 48, s.r.o. (pod dřívější obchodní firmou DTM Servis, s.r.o.) jako kupujícím. V nabývacím titulu bylo v čl. 1 pod bodem 5 uvedeno, že v domě se nachází nouzový východ z metra ze stanice I. P. Pavlova a vyústění větrání ve dvoře domu.
4. Žaloba byla ve sporné věci podána u Obvodního soudu pro Prahu 9 dne 21. 6. 2018. Předmětem žalobního návrhu bylo původně zaplacení částky 4 500 000 Kč s tím podstatným tvrzením, že se jedná o „tržní hodnotu služebností“ spočívající v právu žalovaného užívat předmětné nebytové prostory ve vlastnictví žalobce. V průběhu řízení učinil žalobce částečné zpětvzetí žalobního návrhu, a to podáním ze dne 10. 4. 2019. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 30. 6. 2020, č. j. 60 C 204/2018-95, bylo následně řízení zastaveno co do částky 3 665 049 Kč. Žalobce před soudem v této souvislosti uvedl, že nadále požaduje jen vydání bezdůvodného obohacení za užívání předmětných nemovitostí žalovaným v období od června 2015 do června 2018 včetně.
5. Takto zjištěný skutkový stav věci posoudil soud I. stupně podle ustanovení § 2991, za použití § 2999 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále jen o. z.), a poté shledal, že základ žalobního nároku je po právu, neboť žalovaný užívá část nemovitosti ve vlastnictví žalobce, přičemž za toto užívání a omezení vlastnického práva žalobce dosud ničeho nehradí. Před přijetím uvedeného závěru vyřešil prvostupňový soud několik předběžných otázek. Především se zabýval otázkou aktivní legitimace žalobce. V této souvislosti zdůraznil, že v řízení bylo prokázáno, že žalobce je vlastníkem pozemku parc. č. 296, jehož součástí dům č. p. 356, kat. území Vinohrady, kde se nacházejí předmětné nebytové prostory. Aktivní legitimaci tak žalobce dle závěru soudu I. stupně prokázal výpisem z katastru nemovitostí a předloženým notářským zápisem ze dne 10. 9. 1998, jehož předmětem bylo sjednání kupní smlouvy s Ing. P. B..
6. Dále se soud zabýval otázkou, zda se v případě nebytových prostor o výměře 45,4 m², které se nacházejí v prvním nadzemním a v prvním podzemním podlaží domu, nejedná o veřejné prostranství, jak namítal žalovaný. Zde soud I. stupně zdůraznil, že pojmovým znakem veřejného prostranství je přístupnost tohoto prostoru každému bez omezení. Pokud je primárním účelem veřejného prostranství jeho užívání blíže neurčeným okruhem osob, a to bez omezení, tak už ze samotné podstaty nouzového východu, který je pod trvalým uzamčením, přičemž o přístupu rozhoduje pouze žalovaný, je pojmově vyloučeno, že by se jednalo o veřejné prostranství. Soud I. stupně proto shledal, že předmětné nebytové prostory v domě č. p. 356 nejsou veřejným prostranstvím.
7. Dále se soud I. stupně zabýval námitkou žalovaného, podle níž je nouzový východ v domě č. p. 356 součástí metra. Soud I. stupně připustil, že v řízení bylo prokázáno, že žalovaný je vlastníkem i uživatelem stanice metra I. P. Pavlova. Notorieta dále je, že žalovaný je provozovatelem dráhy metra na území hlavního města Prahy. Soud I. stupně poukázal též na zjištění, že nouzový východ ze stanice metra I. P. Pavlova a jeho umístění v nemovitosti č. p. 356 bylo uvedeno v projektové dokumentaci při stavbě úseku trasy metra C a jeho umístění, účel a vnitřní uspořádání je popsáno rovněž ve zprávě technického dozoru z dubna roku 1974. Je zřejmé, že primárním účelem nouzového výstupu bylo umožnit cestujícím výstup ze stanice metra v případě mimořádných či havarijních situací. Podle soudu I. stupně je proto nouzový východ třeba považovat za součást dráhy v režimu zákona č. 266/1994 Sb. o drahách. Vymezení nouzového východu jako součásti dráhy však ničeho nevyovídá o jeho soukromoprávním statusu. Soud I. stupně zdůraznil, že stavba domu č. p. 356 je řadovým rodinným domem o šesti nadzemních a jednom podzemním podlaží, který je v celé zastavěné ploše podsklepen a obsahuje nebytové prostory v přízemí a kancelářské a bytové jednotky v nadzemních podlažích. Budova Shodu s prvopisem potvrzuje E.B.

č. p. 356 tak rozhodně není součástí metra ani stavbou dráhy. Stavba metra má svůj samostatný provozní účel a je na domu č. p. 356 nezávislá. Do domu ve vlastnictví žalobce pouze ústí nouzový východ, přičemž tyto prostory byly a nadále jsou ze soukromoprávního pohledu součástí stavby domu.

8. Dále soud I. stupně posuzoval, zda je stavba nouzového východu stavbou oprávněnou či nikoli. Poukázal na okolnost, že při posuzování této otázky není právně významné dodržení požadavků stavebních (veřejnoprávních) předpisů a z hlediska soukromého práva tak nemá význam, zda byla stavba povolena. Aby se jednalo o stavbu neoprávněnou, musí jít o situaci, kdy stavba nebyla povolena vlastníkem pozemku. V daném případě zohlednil soud I. stupně skutečnost, že od doby výstavby nouzového východu uplynulo více než 40 let a v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR publikovaným pod sp. zn. 22 Cdo 1400/2004 dovedl, že v takovém případě je nepatřičný požadavek doložit existenci právních úkonů, k nimž v minulosti pravidelně docházelo. V tomto případě by měla platit zásada presumpce správnosti správního aktu. Několik desítek let trvající pokojný stav nelze zpochybňovat jen proto, že se nedochovaly veškeré doklady o potřebných povoleních či právních úkonech. Soud I. stupně proto shledal, že v tomto případě nevyšel v průběhu důkazního řízení najevo zásadní důvod, pro který by bylo třeba zpochybnit oprávněnost předmětné stavby, tj. že v době jejího vzniku byl dán občanskoprávní titul k výstavbě, neboť soubor listinných důkazů předložených žalovaným svědčí o obvyklém běhu věcí. S ohledem na všechny tyto okolnosti soud I. stupně uzavřel, že stavba úseku metra C, zahrnující nouzový východ k předmětné nemovitosti, je stavbou oprávněnou.
9. Ani posledně uvedené zjištění však soud I. stupně nepovažoval za důvod pro zamítnutí žaloby na úhradu peněžité částky za užívání části nemovitosti. Samotná skutečnost, že jak právní předchůdce žalobce, tak žalobce samotný, si byli vědomi existence nouzového výstupu ze stanice metra, není důvodem pro odepření práva žalobce na peněžitou náhradu za omezení vlastnického práva k budově č. p. 356. Soud I. stupně zdůraznil, že vlastníkem celého předmětného pozemku i budovy je žalobce a užíváním části této nemovitosti ze strany žalovaného je tak zasahováno do žalobcova vlastnického práva. Současně poukázal soud I. stupně na výsledky místního šetření, jímž bylo ověřeno, že prostory nouzového východu, které se nachází na úrovni chodníku, mají okna do ulice a jedná se o integrální součást domu, což je patrné i z prostého vizuálního hlediska.
10. Dále se soud I. stupně zabýval námitkou žalovaného, podle níž by měl být nárok žalobce v rozporu s dobrými mravy. V této souvislosti soud I. stupně konstatoval, že žalovaný je podnikatelským subjektem, který provozuje podnikání za účelem komerčním, a byť je zde do určité míry obsažen i veřejný zájem na zajištění dopravy na území Prahy, není možné, aby žalovaný zasahoval do vlastnického práva jiného a neplatil za to jakoukoliv náhradu. I v případě, že je zásah do vlastnického práva prováděn na základě platné smlouvy, stále platí, že pokud je do vlastnického práva zasaženo a vlastník je ve svém vlastnickém právu omezen, tak je třeba za toto omezení poskytnout i náhradu. Podle názoru soudu I. stupně tak není možné na předmětný nárok žalobce nahlížet jako na nárok, který byl uplatněn v rozporu s dobrými mravy.
11. Dále se soud I. stupně zabýval obranou žalovaného, podle níž by mělo být užívání předmětných nebytových prostor bezplatné. V této souvislosti soud I. stupně zdůraznil, že žalovaný ohledně tohoto tvrzení neunesl důkazní břemeno. Poukázal na okolnost, že v řízení nebylo prokázáno, že by ze strany právního předchůdce žalobce byl dán souhlas s bezplatným užíváním prostor, které tvoří nouzový východ. Bezplatnost užívání těchto prostor nevyplývá z žádného dokumentu, předloženého žalovaným. Podle názoru soudu I. stupně samotný souhlas s umístěním nouzového východu neznamena, že se jedná o užívání bezplatné. V řízení nebylo také prokázáno, že by mezi právní předchůdci účastníků došlo k jakémukoliv majetkoprávnímu vypořádání v souvislosti s vybudováním nouzového východu v domě č. p. 356. Námitka žalovaného, že žalovaný ani žalobci ani jeho právním předchůdcům za užívání nebytového prostoru ničeho neplatil, je dle názoru soudu I. stupně nerozhodná, když nebylo současně prokázáno sjednání bezúplatnosti tohoto užívání. Pokud je v nabývacím titulu žalobce uvedeno, že v domě se nachází nouzový východ z metra a Shodu s prvopisem potvrzuje E.B.

kupující kupuje nemovitost, včetně tohoto závazku, tak ani z takového smluvního ujednání nevyplývá, že se jednalo o závazek bezúplatný.

12. K námitce žalovaného se soud I. stupně zabýval ještě mimořádným vydržením služebnosti bezplatného umístění nouzového východu podle § 3066 o. z., ve spojení s § 1095 téhož zákona. V této souvislosti uzavřel, že k mimořádnému vydržení na straně žalovaného nemohlo dojít, když doba nezbytná pro mimořádné vydržení by uplynula nejdříve ke dni 1. 1. 2019, avšak žaloba byla podána již 13. 8. 2018. Důvodnou neshledal soud I. stupně ani žalovaným vznesenou námitku promlčení, když poukázal na okolnost, že v řízení je nyní požadováno zaplacení peněžité náhrady za období od 21. 6. 2015 do 21. 6. 2018. S ohledem na okolnost, že v řízení bylo zahájeno žalobou podanou dne 21. 6. 2018, nárok žalobce se ani nepromlčel.
13. Ze všech těchto důvodů soud I. stupně uzavřel, že byt' došlo k vybudování nouzového východu v rámci výstavby úseku metra C v domě se souhlasem právního předchůdce žalobce, nelze dovodit, že by právní předchůdce žalobce pozbyl ze soukromoprávního hlediska vlastnické právo k té části budovy, v níž se prostory nouzového východu nacházejí a že by se žalovaný stal vlastníkem této části budovy. Soud I. stupně proto rozhodl, že základ žalobního nároku je poprávu, neboť žalovaný užívá část nemovitosti ve vlastnictví žalobce a za toto užívání a za omezení vlastnického práva žalobce ničeho nehradí. Vzhledem k tomu, že nebyla postavena najisto výše nároku žalobce, rozhodoval soud I. stupně ve věci mezitímním rozsudkem s tím, že o výši nároku a o nákladech řízení bude rozhodnuto až v rozsudku konečném.
14. Proti tomuto rozsudku podal žalovaný dne 4. 8. 2021 včasné odvolání, které ještě doplnil podáním došlým soudem dne 25. 8. 2021. Odvolání žalovaného směřovalo proti oběma výrokům napadeného rozhodnutí. Žalovaný zejména namítl, že řízení před soudem I. stupně bylo postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Poukázal přitom na okolnost, že procesní podání žalobce nazvané „Částečné zpětvzetí žaloby a doplnění tvrzení a důkazů“ ze dne 10. 4. 2019 bylo fakticky zpětvzetím žaloby, ve spojení s novým návrhem a takto mělo být soudem I. stupně také posuzováno. Podle názoru žalovaného měl soud I. stupně původní řízení ve věci zastavit a o podání žalobce nadále jednat jako o návrhu novém, což se však nestalo a tím bylo řízení zatíženo vadou, která měla za následek nesprávné ve věci samé.
15. Žalovaný zpochybnil rovněž právní posouzení soudu I. stupně, především pak závěr, že předmětné nebytové prostory byly a nadále jsou ze soukromoprávního pohledu součástí domu č. p. 356. Uvedený závěr označil za nepřezkoumatelný. V daném případě se jedná o velice složité posouzení, které v rámci rozhodovací praxe soudů zatím nebylo učiněno. Žalovaný zopakoval, že se sporné prostory staly součástí stavby metra, neboť pro to byly naplněny zákonné podmínky. Pokud by byl nouzový východ odstraněn, došlo by k absolutnímu znehodnocení stanice I. P. Pavlova, neboť by nemohla být nadále využívána k zajištění veřejné dopravy. Poukázal přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR v obdobné věci, týkající se stanice metra Motol (rozsudek ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 22 Cdo 217/2019), podle něhož přichází v úvahu i posouzení sporných prostor jako části stavby metra. Podle žalovaného se soud I. stupně tímto argumentem vůbec nezabýval. Závěr soudu I. stupně, podle něhož je nouzový východ integrální součástí domu, nemá dle názoru žalovaného oporu v provedeném dokazování.
16. Dále žalovaný namítl, že z převodní dokumentace ke kupní smlouvě z 10. 9. 1998 vyplynulo, že sám žalobce si byl vědom toho, že v roce 1998 přebírá budovu č. p. 356 se závazkem bezplatného umístění nouzového výstupu. Pokud by byl žalobce přesvědčen o tom, že mu náleží nějaké plnění, nevyčkával by dalších 20 let. Sám žalobce tím svým postupem potvrdil trvajícím pokojným stav, podle něhož je nouzový výstup v budově č. p. 356 umístěn a užíván zcela bezplatně.
17. Podáním došlým odvolacímu soudu dne 15. 2. 2022 žalovaný ještě poukázal na rozhodnutí Městského soudu v Praze v obdobné věci vedené pod sp. zn. 16 Co 339/2021 a dovodil, že právní vztahy mezi účastníky vzniklé by se tedy měly posuzovat podle právní úpravy obsažené v zákoně č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník. Právní předchůdce žalovaného – Dopravní Shodu s prvopisem potvrzuje E.B.

podnik hlavního města Prahy – metro by v takovém případě nabyl právo správy k nouzovému výstupu ze stanice I. P. Pavlova v domě žalobce ze zákona.

18. Ze všech těchto důvodů žalovaný navrhl, aby odvolací soud napadené rozhodnutí soudu I. stupně změnil tak, že se žalobní návrh zamítá. Současně požadoval, aby mu byla přiznána náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů.
19. Žalobce se ve vyjádření k odvolání žalovaného ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu I. stupně. U výše citovaného rozhodnutí Městského soudu v Praze ve věci pod sp. zn. 16 Co 339/2021 poukázal na okolnost, že se jednalo o právní věc s odlišným skutkovým stavem. Navíc podotkl, že odvolací soud nemohl v tamní věci spor mezi účastníky posuzovat v celém rozsahu odvolacího přezkumu meritorního rozhodnutí. S tímto podstatným odůvodněním žalobce navrhl, aby odvolací soud napadené rozhodnutí soudu I. stupně potvrdil jako věcně správné.
20. Odvolací soud přezkoumal podle § 212 a § 212a odst. 1 a 5 o. s. ř. správnost rozsudku soudu I. stupně, včetně správnosti postupu v řízení, které jeho vydání předcházelo. Poté dospěl k závěru, že zatím nejsou dány podmínky ani pro potvrzení ani pro změnu napadeného rozhodnutí.
21. Žalovaný uplatnil v odvolání zejména odvolací důvody podle § 205 odst. 2 písm. c), e) a g) o. s. ř., když namítl, že soud I. stupně zatížil řízení procesní vadou a dále, že soud I. stupně na základě provedených důkazů dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním, přičemž jeho rozhodnutí spočívá i na nesprávném právním posouzení věci.
22. Žalovanému je třeba přisvědčit v námitce, že se soud I. stupně dopustil procesního pochybení, které mohlo mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tím byl založen odvolací důvod podle § 205 odst. 2 písm. c) o. s. ř. Z obsahu spisu se podává, že řízení v přezkoumávané věci bylo zahájeno návrhem došlým Obvodnímu soudu pro Prahu 9 dne 21. 6. 2018. Předmětem řízení, jak jej žalobce v návrhu vymezil, bylo zaplacení částky 4 500 000 Kč s tím podstatným žalobním tvrzením, že se jedná o tržní hodnotu služebnosti spočívající v právu užívání nebytových (provozních) prostor v předmětné budově ve vlastnictví žalobce. Za tím účelem doložil i znalecký posudek, kterým byla stanovena tržní hodnota výše uvedené služebnosti. Dne 10. 4. 2019 žalobce procesnímu soudu sdělil, že činí částečné zpětvzetí žaloby, které odůvodnil tím, že se po poučení při ústním jednání dne 7. 3. 2019 rozhodl v řízení po žalovaném nadále požadovat zaplacení peněžité náhrady ve výši obvyklé ceny za protiprávní užívání prostor nouzového východu v předmětné nemovitosti za období od 21. 6. 2015 do 21. 6. 2018 (vydání bezdůvodného obohacení na straně žalovaného).
23. Soud I. stupně posoudil uvedené podání žalobce jako částečné zpětvzetí žaloby a postupem podle § 96 odst. 2 o. s. ř. o tomto procesním úkonu rozhodl usnesením ze dne 30. 6. 2020 pod č. j. 60 C 204/2018-95, jímž bylo řízení zastaveno v té části, ve které se žalobce proti žalovanému domáhal zaplacení částky 3 665 049 Kč. Uvedené rozhodnutí nabylo právní moci dne 24. 7. 2020. Soud I. stupně však přehlédl, že se v případě podání žalobce ze dne 10. 4. 2019 jednalo nikoliv jen o částečné zpětvzetí žaloby, ale že s ním byla spojena též (částečná) změna žalobních tvrzení, neboť žalobce svůj nárok na zaplacení peněžité částky nadále odůvodňoval pouze bezdůvodným obohacením, které mělo žalovanému vznikat za každé časové období zvláště v důsledku užívání nebytových prostor v domě, přičemž žalobce požadoval již jen zaplacení obvyklé částky za užívání nemovitosti za období od června 2015 do června 2018. Žalobce tedy nadále nežádal zaplacení jednorázové peněžité částky (tržní hodnoty služebnosti), nýbrž nově tvrdil vznik bezdůvodného obohacení žalovaného za užívání části nemovitosti za vymezené časové období. Přestože žalobce podstatným způsobem omezil žalobní návrh, nejednalo se dle přesvědčení odvolacího soudu o pouhé zpětvzetí žaloby, neboť žalobce spolu se zpětvzetím měnil též vyličení některých rozhodných skutečností. Soud I. stupně si měl za této situace ujasnit předmět řízení a poté měl přistoupit k rozhodnutí o změně žaloby ve smyslu ustanovení § 95 odst. 1 a 2 o. s. ř. Pokud tak neučinil, zůstal v dalším řízení předmět sporu nejasný, což mohlo v konečném důsledku ovlivnit též posouzení některých ze žalovaným uplatněných námitek (promlčení či vydržení).
Shodu s prvopisem potvrzuje E.B.

Odvolací soud proto hledal, že řízení bylo skutečně stíženo procesní vadou ve smyslu ustanovení § 205 odst. 2 písm. c) o. s. ř.

24. Dalším důvodem, který vedl odvolací soud ke zrušení prvostupňového rozhodnutí, byla ovšem ta okolnost, že soud I. stupně v tomto řízení neúplně zjistil skutkový stav věci, když si neopatřil dostatek zjištění nezbytných k ucelenému posouzení námitky vydržení, vznesené žalovaným. Soud I. stupně se totiž po uplatnění námitky vydržení ze strany žalovaného zabýval čistě jen institutem vydržení mimořádného ve smyslu ustanovení § 3066 o. z., za použití § 1095 o. z. Stranou jeho zájmu zůstalo posouzení otázky řádného (obecného) vydržení podle ustanovení § 134 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.
25. Soudní rozhodovací praxe se ustálila v závěru, že námitku vydržení je nutno posuzovat vždy komplexním způsobem. Nejvyšší soud ČR vyložil již v rozhodnutí ze dne 5. 2. 2008, publikovaném pod sp. zn. 22 Cdo 443/2007, že obecnou blíže nevymezenou námitku právní povahy (např. námitku promlčení či vydržení) vznesenou za řízení jeho účastníkem vůči určitému uplatněnému nároku jiného účastníka, se nalézací soudy mají zaobírat v jejím plném rozsahu, tj. podle všech relevantních ustanovení právních předpisů s touto námitkou souvisejících, jejíž aplikace na daný případ přichází v úvahu, a to bez ohledu na to, zda účastník, který takovou námitku uplatnil, o možném širším rozsahu aplikace práva vůbec uvažoval.
26. V dané věci uplatnil žalovaný námitku vydržení již podáním ze dne 13. 5. 2019, ve kterém uvedl, že musel „minimálně mimořádně vydržet“ služebnost bezplatného umístění nouzového výstupu ze stanice metra I. P. Pavlova, když jsou naplněny všechny zákonné předpoklady pro mimořádné vydržení služebnosti. Soud I. stupně se v té souvislosti zabýval pouze otázkou mimořádného vydržení ve smyslu ust. § 3066 o. z. Přestože prvostupňový soud věc v této části správně posoudil, když uzavřel, že k mimořádnému vydržení dojít nemohlo, neboť doba nezbytná pro mimořádné vydržení by uplynula nejdříve 1. 1. 2019, nezkoumal již (případně) řádné vydržení ve smyslu § 134, ve spojení s § 151 občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013.
27. Tento procesní postup soudu I. stupně nebyl správný. Odvolací soud se ve světle výše uvedené judikatury soudu dovolacího domnívá, že soud I. stupně měl se žalovaným námitku vydržení upřesnit, a poté přezkoumat otázku vydržení v plném rozsahu. Zjištění soudu I. stupně v tomto ohledu byla nedostatečná a v této fázi řízení neumožňují ani odvolacímu soudu formulaci právního závěru v předběžné otázce.
28. S ohledem na dílem neúplné skutkové závěry soudu I. stupně je nesprávný, respektive předčasný i jeho právní závěr přinejmenším v otázce vydržení. Ve věci je proto založeny též odvolací důvody podle ustanovení § 205 odst. 2 písm. e) a g) o. s. ř. Odvolací soud proto postupem podle § 219 odst. 1 písm. b), odst. 2 o. s. ř. napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení /§ 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř./.
29. V dalším řízení soud I. stupně se žalobcem nejdříve vyjasní změněná žalobní tvrzení, týkající se souvislosti mezi původně žalovanou tržní hodnotou služebnosti a nyní požadovaným bezdůvodným obohacením žalovaného za vymezené období. Poté rozhodne, zda navrženou změnu žaloby připustí či nikoliv (§ 95 odst. 2 věta první o. s. ř.).
30. Po vyjasnění předmětu řízení vyzve soud I. stupně žalovaného k upřesnění námitky vydržení. V závislosti na tom, zda a jakým způsobem žalovaný doplní svá obranná tvrzení ohledně vydržení, posoudí soud I. stupně námitku vydržení v jejím plném rozsahu - bude se tedy uvedenou otázkou zabývat i podle § 134 občanského zákoníku, ve spojení s § 151 o) téhož předpisu, ve znění účinném do 31. 12. 2013, za použití § 3028 odst. 2 o. z. a § 3036 o. z. Při řešení této předběžné otázky však soud I. stupně nepřehlédne, že institut vydržení byl zákonodárcem do československého právního řádu zakotven až s účinností od dne 31. 3. 1983.
31. Odvolací soud konstatuje, že se v souladu se závěrem přijatým soudem I. stupně domnívá, že v tomto konkrétním případě není důvodu, aby žalovanému nemohla být uložena povinnost vydat Shodu s prvopisem potvrzuje E.B.

(případně) bezdůvodné obohacení za užívání části nemovitosti, která se nachází ve vlastnictví žalobce. V právním státě totiž není možné, aby někdo zasahoval do vlastnického práva druhého a neplatil za to žádnou náhradu. Soud I. stupně v této souvislosti zcela přílehavě odkázal na nález Ústavního soudu ČR ze dne 18. 11. 2003, publikován pod sp. zn. I. ÚS 137/2003. Rovněž odvolací soud se domnívá, že žalovaný má povinnost platit za omezení žalobcova vlastnického práva přiměřenou náhradu, a to tím spíše, že se i v případě žalovaného jedná o podnikatelský subjekt, který veřejnou dopravu provozuje alespoň zčásti na komerčním principu.

32. Pro úplnost odvolací soud uvádí, že se neztotožňuje se závěrem, ke kterému dospěl Městský soud v Praze v obdobné věci, a to v usnesení ze dne 14. 12. 2021 pod sp. zn. 16 Co 339/2021. Městský soud v Praze v tamním řízení přezkoumával pouze procesní rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 9 o přerušení řízení ve věci, ve kterém byl odlišný okruh účastníků. V této souvislosti se vyjádřil (mimo svou funkční příslušnost a bez znalosti spisu) k právnímu posouzení, jež učinil Obvodní soud pro Prahu 9 v mezitímním rozhodnutí ve věci vedené pod sp. zn. 60 C 204/2018 (tedy ve věci nyní přezkoumávané senátem 91 Co). Městský soud v Praze přitom ve věci 16 Co 339/2021 dovozoval, že by se právní vztahy vzniklé mezi účastníky ve sporné věci měly řídit zákonem č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník v tehdy účinném znění, nikoli občanským zákoníkem.
33. Odvolací soud se s tímto závěrem neztotožňuje. Naopak se domnívá, že právní posouzení soudu I. stupně bylo v tomto ohledu správné a prvostupňový soud nepochybil, když v přezkoumávané věci aplikoval na právní vztahy mezi účastníky předpisy práva občanského. Opačný závěr by byl v rozporu se zásadou právního státu. Jak vyložil Ústavní soud v již citovaném nálezu pod sp. zn. I. ÚS 137/2003, v Československu byl po roce 1989 zaveden nový hodnotový systém, jehož optikou je třeba nahlížet i na předchozí právní vztahy mezi účastníky řízení či jejich předchůdci. Nelze proto rezignovat ani na ochranu vlastnického práva žalobce ve věci přezkoumávané. Na základě stávajícího právního řádu je bezplatné užívání nemovité věci jiného vlastníka bez adekvátního právního titulu neslučitelné s Listinou základních práv a svobod, jakož i se zásadami, na kterých nyní stojí občanské právo. Rovněž zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném od 1. 1. 2014, klade důraz na ochranu soukromých práv a zákonodárce proto v přechodném ustanovení § 3030 o. z. výslovně stanoví, že i na práva a povinnosti, která jsou posuzována podle dosavadních právních předpisů, je nutno aplikovat ustanovení části první hlavy I. platného občanského zákoníku.
34. V novém rozhodnutí neopomene soud I. stupně rozhodnout též o náhradě nákladů odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.). Právním názorem vysloveným v rozhodnutí odvolacího soudu je soud I. stupně vázán na základě § 226 odst. 1 o. s. ř.

Poučení:

Proti tomuto usnesení **není** dovolání přípustné /§ 202 odst. 1 písm. k) o. s. ř. /.

Praha 27. dubna 2022

JUDr. Aleš Nezdařil v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje E.B.